

5. โอกาสและสู่ทางการลงทุนของนักลงทุนไทย (Opportunity for Thai Investment)

5.1 ภาพรวม

แหล่งทรัพยากรแร่ที่สำคัญของประเทศคือ ถ่านหิน ทองแดง ทองคำ นิกเกิล น้ำมันและดีบุก แม้ว่าอุตสาหกรรมเกษตรจะยังคงมีบทบาทที่สำคัญของเศรษฐกิจของประเทศก็ตาม แต่รายได้จากภาคอุตสาหกรรมแร่คิดเป็นประมาณ 25% ของงบประมาณของประเทศ ภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่จ้างงานคิดเป็นประมาณ 0.5% ของการจ้างแรงงานทั้งหมดและคิดเป็นประมาณ 3% ของ GDP อย่างไรก็ตามในบางพื้นที่อุตสาหกรรมเหมืองแร่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ในพื้นที่ตอนเหนือของ Luwu จังหวัด Sulawesi ตอนใต้และ Mimika , Papua Province อุตสาหกรรมเหมืองแร่คิดเป็น 80% และ 97% ของ GDP ของท้องถิ่น อุตสาหกรรมเหมืองแร่ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาหลายพื้นที่ของประเทศให้มีการเจริญเติบโต ในขณะที่อุตสาหกรรมอื่นทำไม่ได้ ดังนั้นของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ของประเทศอินโดนีเซียจึงมีความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ด้วยเหตุนี้เองรัฐบาลจึงมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันรัฐมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการโอนถ่ายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการห้ามทำเหมืองแร่ในพื้นที่อนุรักษ์ก็ตาม ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ได้สร้างความสับสนให้กับนักลงทุนต่างชาติมากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามรัฐก็ได้พยายามแก้ไขปัญหาที่มาตลอด

การเข้าไปลงทุนในประเทศอินโดนีเซียมีหลายรูปแบบทั้งที่เป็นการลงทุนของต่างชาติ 100% หรือการร่วมลงทุนกับบริษัทท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในสภาพความเป็นจริงอินโดนีเซียเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบในด้านต่างๆ บ่อยครั้ง และมีขั้นตอนการติดต่อกับหน่วยราชการค่อนข้างยุ่งเหยิงสับสน ซึ่งกฎเกณฑ์นี้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้นคำแนะนำสำหรับการลงทุนในเหมืองแร่ขนาดกลาง คือการร่วมลงทุนกับบริษัทท้องถิ่น จะช่วยลดปัญหาด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการได้มาก และโดยเฉพาะในปัจจุบัน การขออนุญาตด้านเหมืองแร่ จะเป็นการขออนุญาตจากรัฐบาลส่วนท้องถิ่น ยกเว้นโครงการขนาดใหญ่ หรือนักลงทุนมีประสบการณ์และความชำนาญอยู่แล้ว

5.2 โอกาสและสู่ทางการลงทุนด้านแร่

ปัจจุบันมีบริษัทต่างชาติเข้าไปลงทุนทำเหมืองแร่ในประเทศอินโดนีเซียอยู่หลายประเทศ มีทั้งเหมืองแร่ขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแร่โลหะ เช่น อลูมิเนียม ทองแดง เป็นต้น และเหมืองขนาดกลางตารางที่ 7 แสดงให้เห็นถึงการลงทุนของบริษัทต่างชาติและบริษัทท้องถิ่นขนาดใหญ่ ซึ่งหมายถึงรัฐวิสาหกิจของประเทศเป็นหลัก

ตารางที่ 7

โครงสร้างกิจการเหมืองแร่ของท้องถิ่นและต่างชาติ (ปี 2003)

(' 000 เมตริกตันยกเว้นระบุเป็นอย่างอื่น)

Commodity	Major Operating Companies and Major Equity Owners	Locations of Main Facilities	Annual Capacity ^e
Aluminum:			
Bauxite	PT Aneka Tambang Tbk (Government, 65%)	Kijang, Bintan Island, Riau	1,300
Metal	PT Indonesia Asahan Aluminium (Nippon Asahan Aluminium Co. Ltd. of Japan, 59%, and Government, 41%)	Kual Tanjung, North Sumatra	250
Cement	PT Indocement Tunggal Prakarsa	Cirebon and Citeureup, West Java; Tarjun, South Kalimantan	15,400
Do.	PT Semen Andalas Indonesia	Aceh Besar	1,000
Do.	PT Semen Baturaja (Persero)	Baturaja-Ogan Komering Ulu, South Sumatera	1,250
Do.	PT Semen Bosowa Maros	Kabupaten Maros, Sulawesi Selatan	2,200
Do.	PT Semen Cibinong	Narogong, East Java	11,800
Do.	PT Semen Gresik (Persero)	Gresik and Tubar, East Java	5,000
Do.	PT Semen Padang (Persero)	Pangkep, Sulawesi Selatan	5,240
Do.	PT Semen Tonasa (Persero)	West Sumatra	3,590
Coal	PT Adaro Indonesia (New Hope Corp, 50%; PT Asminco Bara Utama, 40%; Mission Energy, 10%)	Paringin and Tutupan, South Kalimantan	22,000
Do.	PT Arutmin Indonesia (PT Bumi Resources Tbk, 80%, and Bakrie Group, 20%)	Mulia, Senakin, and Satui, South Kalimantan	11,000
Do.	PT Berau Coal (PT United Tractor, 60%; PT Armadian, 30%; Nissho Iwai, 10%)	Berau, East Kalimantan	13,000
Do.	PT Kaltim Prima Coal Co. (PT Rio Tinto Indonesia and British Petroleum Amoco, 49%; Government of East Kutai Regency, 31%; PT Tambang Batubara Bukit Asam, 20%)	Samarinda, East Kalimantan	18,000

คู่มือลงทุนเหมืองแร่อินโดนีเซีย

Do.	PT Kideco Jaya Agung (Samtan Co. Ltd. of the Republic of Korea, 100%)	Pasir, East Kalimantan	12,000
Do.	PT Tambang Batubara Bukit Asam (state-owned)	Tanjung Enim and Ombilin, South Sumatra	19,000
Copper:			
Concentrate	PT Freeport Indonesia Co. (Freeport-McMoRan Copper & Gold Inc. of the United States, 81.28%; Government, 9.36%; others, 9.36%)	Ertsberg and Grasberg, Papua	800
Do.	PT Newmont Nusa Tenggara (Newmont Gold Mining Co. of the United States, 45%; Sumitomo Corp., 35%; PT Pukuafu Indah, 20%)	Sumbawa Island, West Nusa Tenggara	300
Metal	PT Smelting Co. (Mitsubishi Materials Corp., 60.5%; PT Freeport Indonesia Co., 25%; others, 14.5%)	Gresik, East Java	210
Gas:			
Natural (million cubic feet per day)	ExxonMobil Oil Indonesia	Arun and Aceh, North Sumatra	1,700
Do.	Roy M. Huffington (subsidiary of HUFFCO Group of the United States)	Badak, East Kalimantan	1,000
Do.	Total Indonesia	Offshore East Kalimantan	2,100
Liquefied	PT Arun LNG Co. Ltd. (Government, 55%; Mobil Oil, 30%; Japan Indonesia LNG Co., 15%)	Balang Lancang and Aceh, North Sumatra	10,000
Do.	PT Badak LNG Co. Ltd. (Government, 55%; HUFFCO Group, 30%; Japan Indonesia LNG Co., 15%)	Bontang, East Kalimantan	7,900
Gold (metric tons)	Aurora Gold Ltd. (100%)	Balikpapan, Central Kalimantan	60
Do.	PT Freeport Indonesia Co. (Freeport-McMoRan Copper & Gold Inc. of the United States, 81.28%; Government, 9.36%; others, 9.36%)	Ertsberg and Grasberg, Papua	110
Do.	PT Kelian Equatorial Mining (Rio Tinto Ltd, 90% and PT Harita Jaya Raya of Indonesia, 10%)	Sangatta, East Kalimantan	15
Do.	PT Newmont Minahasa Raya (Newmont Mining Corp., 80% and PT Tanjung Serapung, 20%)	Manado, North Sulawesi	1

คู่มือลงทุนเหมืองแร่อินโดนีเซีย

Do.	PT Newmont Nusa Tenggara (Newmont Gold Mining Co. of the United States, 45%; Sumitomo Corp., 35%; PT Pukuafu Indah, 20%)	Sumbawa Island, West Nusa Tenggara	16
Do.	PT Prima Lirang Mining (Billiton BV of the Netherlands, 90% and PT Prima Maluku Indah of Indonesia, 10%)	Lerokis, Wetar Island	3
Nickel:			
In ore	PT Aneka Tambang Tbk (Government, 65%)	Pomalaa, South Sulawesi and on Gebe Island	80
Do.	PT International Nickel Indonesia Tbk (Inco Ltd. of Canada, 59%; Sumitomo Metal Mining Co. Ltd. of Japan, 20%; others, 21%)	Soroako, South Sulawesi	70
In matte	PT Aneka Tambang Tbk (Government, 65%)	Pomalaa, South Sulawesi	24
Do.	PT International Nickel Indonesia (Inco Ltd. of Canada, 59%; Sumitomo Metal Mining Co. Ltd. of Japan, 20%; others, 21%)	Soroako, South Sulawesi	68
Nitrogen	PT Aseah-Aech Fertilizer (Government, 60% and other members of the Association of Southeast Asian Nations, 40%)	Lhokseumawe, North Sumatra	506
Do.	PT Pupuk Iskandar Muda (Government, 100%)	do.	506
Do.	PT Pupuk Kalimantan Timur (Government, 100%)	Bontang, East Kalimantan	1,010
Do.	PT Pupuk Sriwijawa (Government, 100%)	Palembang, South Sumatra	1,440
Petroleum, crude (‘000 barrels per day)	Atlantic Richfield Indonesia, Inc. (subsidiary of Arco of the United States)	Arjuna and Arimbi, offshore, West Java	170
Do.	Maxus Southeast Asia Ltd. (subsidiary of Maxus Energy of the United States)	Cinta and Rama, offshore, Southeast Sumatra	95
Do.	Pertamina (Government, 100%)	Jatibarang, West Java, and Bunyu, offshore East Kalimantan	80

คู่มือลงทุนเหมืองแร่อินโดนีเซีย

Do.	PT Caltex Pacific Indonesia (Texaco Inc., 50% and Chevron Corp., 50%, both of the United States)	Minas, Duri, and Bangko, central Sumatra	700
Do.	Total Indonesie (subsidiary of Compagnie Francaise des Petroles of France)	Handi and Bakapai onshore and offshore East Kalimantan	180
Steel, crude	PT Ispat Indo	Sidoarjo, Surabaya	700
Do.	PT Krakatau Steel (Government, 100%)	Cilegon, West Java	2,400
Do.	PT Komatsu Indonesia Tbk	Jakarta	8
Do.	PT Wahana Garuda Lestari	Pulogadung, Jakarta	410
Tin:			
In ore	PT Koba Tin (Malaysia Smelting Corp., 75% and PT Tambang Timah Tbk, 25%)	Koba, Bangka Island	25
Do.	PT Tambang Timah Tbk (Government, 65%)	Onshore and offshore islands of Bangka, Belitung, and Singkep	60
Metal	Mentok Tin Smelter (PT Tambang Timah Tbk)	Mentok, Bangka Island, South Sumatra	68
Do.	Koba Tin Smelter (PT Koba Tin)	Koba, Bangka Island, South Sumatra	25

^eEstimated; estimated data are rounded to no more than three significant digits.

ที่มา : U.S. Geological Survey Minerals Yearbook 2003-Indonesia and East Timor

การลงทุนของไทยในด้านแร่อินโดนีเซีย เน้นหนักไปกับการลงทุนในแร่ถ่านหิน โดยมีบริษัท บ้านปู จำกัด และบริษัทลานนา รีซอร์สเซส จำกัด ได้เข้าไปลงทุนทำเหมืองถ่านหิน บริษัท บ้านปู จำกัด ได้เริ่มเข้าไปในอินโดนีเซียตั้งแต่ปี 1991 และในปี 1998 เริ่มมีการทำเหมืองและผลิตถ่านหินป้อนตลาดจากแหล่ง Jurong ใน Kalimantan เป็นแหล่งแรก ในปัจจุบัน บริษัทฯ มีโครงการทำเหมืองถ่านหินทั้งหมด 6 โครงการ คือ โครงการ Jurong, Indomico-Bontang, Kitadin-Embalut, Trubianto, Bharinto และ Barasentora ผลผลิตรวมในปี 2005 ประมาณ 15 ล้านตัน บริษัท ลานนา รีซอร์สเซส จำกัด ได้เข้าไปร่วมลงทุนทำเหมืองถ่านหินบนเกาะ Kalimantan ร่วมกับบริษัทถ่านหินอินโดนีเซีย และบริษัทของสิงคโปร์ ผลผลิตประมาณ 1-2 ล้านตันต่อปี จากแหล่งแร่สำรองประมาณ 32 ล้านตัน

บริษัทเหล่านี้ประสบความสำเร็จอย่างมากในการเข้าไปลงทุน ดังนั้นสิ่งที่นักลงทุนไทยไม่ควรมองข้าม คือ แร่ถ่านหิน เพราะอินโดนีเซียยังมีทรัพยากรแร่ถ่านหินอีกมากมายมหาศาล และประกอบกับสถานการณ์วิกฤตด้านพลังงานที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ ถ่านหินน่าจะยังคงเป็นแร่ที่โดดเด่นสำหรับการลงทุน

นอกเหนือจากแร่พลังงานแล้ว ประเทศอินโดนีเซียยังมีทรัพยากรแร่อื่นๆ อีกมาก แร่ที่เป็นเป้าหมายของนักลงทุนไทยได้แก่ แร่ดีบุก และแร่อุตสาหกรรมอื่นๆ สำหรับแร่ดีบุกนั้นปัจจุบันมีนักลงทุนมาเลเซียเข้าไปร่วมลงทุนอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามประเทศอินโดนีเซียยังมีแหล่งแร่ดีบุกอีกมาก สังเกตได้จากข้อมูลรายงานสถานการณ์แร่ซึ่งมีการทำเหมืองผิดกฎหมายอยู่ทั่วไปในประเทศ

5.3 ข้อได้เปรียบเสียเปรียบในการลงทุนด้านแร่ในอินโดนีเซีย

การลงทุนด้านแร่ในอินโดนีเซีย สามารถสรุปข้อได้เปรียบเสียเปรียบได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ

- ประเทศมีความอุดมสมบูรณ์ด้านแหล่งแร่ พื้นที่มีศักยภาพด้านแร่สูง โดยเฉพาะแร่ถ่านหิน
- นโยบายของประเทศสนับสนุนส่งเสริมให้มีการลงทุนทำเหมืองแร่อย่างกว้างขวาง
- เนื่องจากมีการกระจายอำนาจลงสู่รัฐบาลท้องถิ่น หากมีการติดต่อประสานที่ดีก็อาจจะได้รับสิทธิพิเศษในพื้นที่นั้นๆ
- เป็นประเทศในกลุ่มอาเซียน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอยู่ในระดับดี
- แรงงานจำนวนมาก ราคาถูก
- ราคาพลังงานในประเทศค่อนข้างถูก เนื่องจากเป็นประเทศที่ผลิตแร่พลังงานเอง

ข้อเสียเปรียบ

- มีการเปลี่ยนแปลง ระเบียบ กฎเกณฑ์ บ่อยครั้ง บางครั้งไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความสับสนและเพิ่มค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
- พื้นที่เป็นเกาะและไม่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย การขนส่งแร่ต้องใช้ทางเรือ ซึ่งต้องมีการขนส่งในปริมาณมาก ทั้งนี้เพื่อลดค่าใช้จ่ายการขนส่ง
- ข้อมูลด้านแร่ ยกเว้นแร่ถ่านหิน ยังมีไม่มากพอ ต้องมีการสำรวจเพิ่มเติม ซึ่งหมายถึงค่าใช้จ่ายในการลงทุนที่เพิ่มขึ้น
- พื้นที่บางแห่งเป็นพื้นที่ทุรกันดาร ขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน
- ต้องมีการแข่งขันกับนักลงทุนต่างชาติที่มีประสบการณ์และความชำนาญคล้ายคลึงกัน เช่น มาเลเซีย เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในแร่ดีบุก
- ปัญหาการก่อการร้ายในประเทศที่นับวันมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น